

Numărul II.

Oradea-mare 17/30 martie 1902.

Anul XXXVIII

Apare duminică. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2 de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Ultima rază din viața lui Eminescu.

SCRISOAREA IV.

Repedea 1 august 1886.

Iubita mea Marie!

Dacă dorisem cu atâta putere, ca întempleră să facă să pot vedea de aproape pe poetul visurilor mele, apoi cu câtă nerăbdare așteptam să reincep convorbirea întreruptă. Nu-l vedusem iar vre-o patru zile. Aflasem că-l durea rău picioarele; că sta toată ziua, lungit pe spate, cu mâinile peste cap, dus pe gânduri. Îmi era milă grozav, când me gândeam ce trist e să fii bolnav printre străini, și să nu ai pe nimenea lângă tine care să-ți aline durerile.

Cuprinsă de aceste gânduri amare, stăteam la sfat cu mine, cum aș putea să-i vin în ajutor? De odată aud bătând în fereastră. Me uit repede, și ce să ved? Pe Eminescu, privind înăuntru și cătându-mă cu ochii. Ești numai decât pe balcon și-l întreabai: ce făcuse atâtea zile? Cum se mai află acum? Nu-mi răspunde nimic la intrare, ci, cu obiceiuita-i privire rece și nepăsătoare, îmi zise:

„Hai să trecem peste punte; n'auzi crângul cum te cheamă? Ca să mergem în spre densul inimă nu te îndeamnă? În pădurea înverdită și sub coama ei cea deasă, ți se șede mult mai bine ca 'n această strimță casă, unde stai cu toți la vorbă și te uiți pe tine toată, și lași să se irosască gând și inimă bogată.

— Te înșeli, zilele acestea am vorbit vorbe puține; iar visat și zi și noapte tot gândindu-mă la tine; iar isvorul și pădurea cu toți cântăreții sei, me ademeniau într'una să me duc iarăși la ei. Și m'am dus cu drag acolo, toate zilele trecute. Plângeau frunzele cu dor, căci lipsia poetul lor!

„M'aș fi 'ntors cu drag la ele ca să le revăd

pe toate, dacă slabele-mi picioare ar fi vrut ca să me poarte; dar de patru zile în șir m'am gândit mereu la multe; m'am gândit la trupu-mi bolnav și la zilele-mi pierdute. Am chemat cu drag la mine amintiri din tinerețe; dar n'aflat-am deslegare în gândirile-mi reslete care vor să afle, musai, unde te-am mai întelniț, de atât de-adânc în mine al teu chip s'a pironit. În întunecata viață unde eu acum trăiesc, învârtesc negrele file, inșe nici că te găsesc. În a lumii mele gânduri ce cu drag am povestit, ori cât am vedut de multe, totuș nu te-am întelniț. În a altor ființi trupuri, dacă-odată am mai fost, este singura idee care pare a avea rost.

— Crești oare cu puțință, ca sufletele noastre, să mai fi fost stăpâne aici pe alte vieți?

„O da! căci unde oare aș fi putut cunoaște ființe de acele ce-acuma nu mai sunt; ce-au dispărut din lume cum urieșii dispar, și 'n locul lor pitiții puderie răsar! Și iată deslegarea enigmei dintre noi: că te-am vedut de sigur cu mulți ani înapoi. Pe-atunci cătam ființe să samene cu tine, prin flori de primăvară, prin raze și lumine; sau poate printre stele, cu visuri de luceferi, pe când luna 'ncântată de-a soarelui iubire, din stea făcea mireasă și din luceafăr mire. Dar când priviam la densul cu inima 'ncordată, cu ochii ațintiți, îi ved cădând deodată, ciocnindu-se între sine; erau aeroliți. Aerolitul piere, trăgând sus în eter o dungă aurie; luceafărul rămâne, să lumineze vecinic a nopții feerie. Și ochiul care cată, în noaptea înstelată, să mai zărească încă asemenea 'ntemplări, revede miile de stele, pe bolta 'ntunecată, prin raze strălucite redându-și sărutări. Și omul ce se 'nșală, când cu inima plină, cu sufletu 'n putere, dă ultimul cuvânt, ca și aerolitul de-odată se cufundă în straturile negre a veghiului pământ. Și atunci ajuns-a ținta, mergând ca să nutrească, din corpu-i sfărâmat, țărina înegrită din care s'a format. Dar s'or reface iarăși, din cele ce au fost, cele ce au să fie, și 'n veci vor fi

supuse acelorași schimbări, cât timp un creer încă ș-ar pune întrebări ! Dar, ce gândești, copilă, de tot me lași să spun și să vorbesc eu singur, par c'as fi iar nebun ?

— Din toate cele spuse, așa măreț reeși cu vasta-ți cugetare, cu gândul urieș, că am o mare frică în minte-ți să n'apar printre piticii care puzderie rêsar. Aș vrea cu toate acestea să-ți fac o întrebare ce, cu a tale spuse, o legătură are. Ce zici tu de credința ce în popor trăeșce, c'atunci când o stea cade, o viață asfințeșce ?

„Credințele urzite de oamenii cei mici adesea sânt mai sfinte, decât doctrine goale a marilor piticii ce astăzi le încheagă și mâne le reneagă, să aibă 'n veeli de muncă cu mintea lor nentreagă.

— Nu numai ureșci lumea, ei și o bicăueșci, ori când în a ta minte prilejul întelneșci. Ai fost în totdeauna așa cum ești acum ?

„Pe când nu me clocnisem de pietre nesimțite, prin lume treceam pacinic pe drumuri liniștite ; ba chiar voios și vesel eram eu câte-odată, când mintea și cu trupul trăiaș mai la olaltă.

— Dar cum se face oare putere să nu ai, durerile trecute uitării să le dai ?

„Simțirea de femee e mult mai mlădioasă ; n'otae cu ascuțitul nici secere nici coasă. Ea rabdă ca pământul eternele schimbări, de iarnă, vară, toamnă și dulce primăveri. Bărbatul inse soare... ori arde, ori dispare.

— Și oare acel soare, cu care atât ve place să-aveți asemănare, nu luminează densusul tot alte primăveri ? De s'ar oprî la una pe care ar fi iubit, ce s'ar petrece oare cu densusul în zenit ?

„De câte ori în capu-mi, cuprins de nebulie, aceasta n'am dorit ; să se oprească 'n cale și tot să se sfârșească, perind în infinit ! Dar să lăsăm de-o parte gândirile deșarte ce nu pot folosi. Gândim la sorî, la stele, la astre blăstimate ce lor nici că le pasă de-am fost sau de-om mai fi... Am aușit că-aseară un mare bal a fost, și printre fetișoare aveași și tu un rost ? Cum petrecut-ai bine ? Și ce limbă ai vorbit ? Nemțesce, franțuzeșce sau ce-ai mai născocit ?

— M'am dus cam pe la zece ; am stat de vorbă un ceas, și-am petrecut minune, că 'ndată m'am retras.

„Te-a strins cineva 'n brațe, rotindu-te în vals ? sau ți-a spus dulce vorbe, mergând încet la pas ; sau poate fără voe te-a sărutat pe umăr ? Acestea sânt mici glume ce 'n bal nici că se număr.

— Se 'ntemplă așa lucruri ? Eu zeu nu am crezare, și dacă se întemplă, e o rușine mare !

„Rușinea este mare să lași numai pe unul ; când is mai mulți la număr, pe dată le dai drumul. Aici e doară școală, și 'nvață, făr' să vree, șciința ce de sigur chemate-s să predee.

— Nu pot a-ți spune ție la bal ce fac când joacă, căci astă mulțămire nu a fost dat să-mi placă. Și-aseară chiar să nu joc avuș ușor puțință ; căci eu purtam ca haînă iubită mea catrință.

„Purtași haîna de țară ce ascuns le ține toate : gât, umăr, pept și spate ; dar să te duci tu numai cu haîna cea de modă ce n'ascunde nimic ; și vei vedea ce iute se va 'ntemplă ce-ți zic.

— Ți-aș spune și prilejul de vorbă ce-am avut, că doar să mi te-apuce un ris neîntrecut. Dar las pe altă dată ; me tem să n'o pățese, c'asă târziu stătut-am cu tine să vorbesc.

Vedi dragă Marie, că-mi dau toată silința, spre a-ți comunică, în șiruri neîntreprute, schimbul de gândiri ce se resfiră între marele poet și mine, și în care eu caut, pe cât e omeneșce cu puțință, să redată rêsunetul cât de slăbit al fermecătoarelor sale cugetări.

La revedere.

Riria.

SCRISOAREA V

Repedea 16 august 1886.

Iubită mea Marie !

Pe calea ce duce de la Repedea la Poieni, se așterne vestitul drum al Vasluiului, vestit pentru frumuseța locurilor prin care trece. E unul dintre puținele drumuri mari, pe unde mai auzi rêsunând talanca vechei diligenți, nefiind încă străbătut de rețeaua căilor ferate, care de și dau folosul repejunei, răpesc călătorului priveliștile alese, șederea la fântâni, ospătarea pe iarbă verde la umbra sălciilor pletoase, lucruri ce abat puțin sufletul de la îngâdurata cale a nevoilor vieții. Nu degeaba urgiseșce poetul iubit, drumurile de fer, zicând că, pe unde ele trec, toate cântecele pier.

Ne vorbisem mai mulți, să facem o preumblare în acele părți ; dar fiind tocmai 15 august, zi de hram la un schit din apropiere, ne hotărîrăm să ne abatem și pe acolo.

Eri des de dimineață, carăle împodobite cu crengi și frumoase lăicere, ne așteptau în curte. Luarăm merindele trebuitoare pentru ospătarea cămpenească, și pe la 7 ore, eram cu toții în cară. Eu inse, încurcându-me nu șciu cum în trebî, remăsesem la urmă, unde tocmai se nimerise carul în care se suise Eminescu. El se lungise în așa fel, că cuprinsese aproape jumătate din car, pe când în cealaltă jumătate stătea doamna unui colonel, cu copila ei și nepoțica mea Elena. Ne mai fiind loc și pentru mine, me acățaș cum putuș în coada carului, și pornirăm încet, în pasul leneș și măsurat al boiler și în asurătorul rêsunet al scărțitului roatelor. Eminescu care părea că sta destul de îndămănat, își aruncă echii peste cap și, zărindu-me, se ridică, își scoase botinele, și le puse cam prea la îndămâna doamnelor care, neobișnuite cu asemenea apucături, începură a spune : „Comme il est inconvenant ; on voit bien qu'il n'as pas toute sa raison. Descendons ; cela vaut mieux d'aller à pied“. Și întorcându-se cătră mine, imi spuse : „N'est ce pas Mademoiselle vous venez aussi ?“ Nu șciu de ce această îndemnare supără foarte reuș pe Eminescu. Nici n'apucase să sfârșească bine vorba și, cum stătea cu spatele spre densusul, el întinse amândouă mânil și ciupî zdravăn pe doamna colonelului. Scandalisată în culme, ea strigă să oprească carul, spre a se coborî. Eminescu inse îi zise ironic : „Parole d'honneur te-am pișcat franțuzeșce cu amândouă mânil ; nu doar româneșce numai cu una. Pardon allez vous en M-me ; pardon“. Carul se oprî, și gingașele noastre tovărășite se coborîră ; iar eu remăsei cu nepoțica și urmarăș drumul înainte. Pe mine nu me jigniaș purtarea lui Eminescu, intru cât șcieam câtă simțire și câte gândiri mărețe se ascundeau sub vëlul acestor apucături, ce e drept cam originale. Îndată imi dăduș el dovadă, că izgonirea cucoanelor o făcuse cu un gând ascuns.

Stringându-și picioarele pe jumătate și rădēmându-se cu cotul pe carâmbul carului, el me imbiã să me așed lângă el, pe locul ce rămăsese liber și, zimbînd ironic, îmi zise: „Ședeal reu de tot acolo; nu ți-e mai bine aici? Așă-i că știu și eu să vorbesc franțuzește, când vreau?”

— Vêd bine! dar de ce ai fost așă de aspru cu doamnele ce au plecat? Că erau foarte drăguțe.

„Ah! urite îmi sînt femeile! Ai noroc că ești fată: căci altfel nici n'as fi stat la vorbă cu tine.

— Și pentru ce pe unele le urășci și pe celelalte nu?

„Dintre fete mai găsești câte una nespoită și bună; dar dintre femei arare ori. Cele dintei mai au puțină șială. Cu toate că fac timpuriu școala ipocrisei, le lipsește inse practica. Celor măritate primarele și popa, dracu șcie ce le cetese, că pare că le dă numai decât darul prefăcătoriei. Pe când le cetia numai unul, tot erã mai bine. Acum că le cetesc doi, par că le învață de îndată regula de doi și de trei.

— Și cređi oare, că cei ce le cetesc sînt de vinã? Cređi oare, că dacã celalalt tovarăș ce e recunoscut de cap al familiei, și-ar da osteneala, să vadã ce e în sufletul ființei ce și-au luat de însoțitoare a vieții, nu ar fi mai bine?

„Să-și dee ostenealã a șci ce e în sufletul altuia, când ei nu știu ce e într'al lor? Așă ar fi, dacã acei ce sînt chemați la asemenea menire nu ar fi ei ênsuș lipsiți din tinereta lor de viață de familie, și dacã mergend să se deștepte în țerile luminate, nu ar aduce cu ei, din straturile cele mai degradate ale străinătății, viciile de modã ce le practică la noi, în lumea cea aleasă. Din cafelele șantante și balurile mabil au luat obrăznicia care e de ajuns să poarte firma franțuzească, spre a trece la noi drept politețã și manierã de bonton. Ce nefericire ne-a adus străinătatea? Unde sînt moravurile străbunilor? Unde-i averea micii noastre țerișoare, ce, la cumpenitele noastre trebuinți de atunci, erã belșug, iar la marele cheltueli de acum, e sãrãcie! Dar să lãsãm toate la o parte; ce a fost n'o să mai fie; s'a deschis porțile țerii în doue laturi, pe care în fuga mare s'a dus binele și a venit reul. Dar veđi ce multe am mai vorbit, de nici n'am mai simțit cum a trecut timpul? De nu făceam vânt cucoanelor celor doue, amar ne-am mai fi plictisit. S'aud clopotele la bisericã; se vede că ajungem.

— Mai avem ceva și ajungem la casa lui Dzeu.

„Casa lui Dzeu; cređi într'ênsul?”

— Cum să nu cred? Cel puțin pãnã acuma nu am avut supărãri de acele care să me facã să-l reneg.

„Ești tinerã încã; ai optsprezece ani; nu ai pãtitit rele, nici n'ai avut dușmani. Când inse tu trăi-vei măcar de trei ori opt, de sigur că atuncea de mult timp voi fi mort. Și nici mai ascultã-voi a tale jalnici cãnturi, venind să-mi povestească amarele lor gãnduri: Ce bunã ar fi moartea, acum când poți să cređi; așă cum ești fãcutã, ce multe-o să veđi! Cãci sufletele care-s ca sufletu-ți formate, din gãnduri roditoare și nalte 'nchipuri, menite-s spre durere, pãșesc prin lacrimi toate, sfãrmãndu-se de-a vieții prea crude amãgirii. Și florii ce 'n a ta cale tu cređi că-s semenate de-o mãnã mai de sus, și soarele ce trece, acoperind cu raze frumosul cer albastru din zori pãnã 'n apus, și luna doamna noptii cu

vasta-i feerie ce 'n inime revarsã bucurie, dau sufletului hranã, privirei nãlucire, formãnd frumoase visuri de vecinicã iubire; visuri ce-or să se sfarme de-al realității vânt, storcend din ochii-ți negri de durere, pe negrul lor morment. Dar nu-ți turburã mintea, copilã gãnditoare, cu tristele nimicuri ce-ți spune un ateu; că ce n'as da acuma, să pot măcar o clipã a crede 'n el și eu! O crede-acum când gãndu-ți împãrãșește vastnic pe tot ce la picioare-ți cređi c'a pus Dumnezeu; acuma doar e timpul, să cređi în flori și soare, precum și în rotirea stelelor, lucitoare prin sinul lor de foc. Socoate că și steaua, stãpãnã pe-a ta soartã, zimbîndu-ți tot în fațã, ți-a dãrui noroc!

— E reu atunci de tine, poetul meu divin, de-ți pare aceastã lume că-i fãrã de stãpãn. Atãta desnãdejde, cum a putut să 'ncapã, în mintea ce 'n durere durerile adapã? În astã lume doarã nu-s toate amari și triste; de-ar crede toți ca tine, n'ar mai putea s'existe. Eu zic dar cu putere, că este un Dumnezeu, aci stãpãn pe toate, prelungitor de zile și dãtãtor de moarte. Când stai la sfat cu tine, veđi, gãndul te 'ndrumeazã spre o putere care în tine 'n veci veghiașã; că 'n tine doar e cãmpul de luptã și 'ncercare; de n'am avea nãdejdea, cu ce-am mai trăi oare? Cum trupul îl nutreșce roada ce-o dã pãmentul, și sufletul hrãnit-e din roada ce-o dã gãndul. E reu să fii ateu; să nu ai Dumnezeu! Eu cred, și-a crede-mi place, că soarele cel mândru și luna luminoasã și vara cea bogatã și toamna cea mãnõasã, Dumnezeu le-a creat; nu doar că omeni-rei ca dar le-a hãrãzit; asta ar fi eres; dar să le simțescã, din tot ce e pe lume, pe dẽnsul l-a ales.

„Ceea ce-mi spui copilã creeru-mi desvleșce din negrele broboade în care-i invelit; și sufletu-mi cu jale la tine trist priveșce, și pentru o secundã me simt întinerit. Vorbind cu mine-odatã, îmi amintesc c'ai spus: când nu e rupt copacul, se poate îndreptã 'n sus; dar crengile lipsindu-i, de ele despoiat, de geruri și de crivăț cumplit îmbrãșoșat, strãin de ocrotire, ramas fãrã putere, al primãverii soare nu-l poate încãldi, nici crengi ce nu mai are nu pot reînflori; și-acest soare-al rodirei ce face să resarã flori chiar și pe morment, pe dẽnsul îl usucã din vêrf pãnã 'n pãment. Dar ori și câte ar spune izvorul cel de gãnduri din sufletu-ți pornit, pe mine tot me lasã zdrobiit și vestejit! Dar iatã că ajungem; se 'nchinã toți cu drag, și preotul cu crucea s'a arãtat în prag.

Sculãndu-se 'n picioare, convinsul meu ateu privi, pentru-o secundã, cu drag la Dumnezeu, rostind: „De ești acolo, unde copila-mi spune, ia-n fã acum cu mine, nebunul, o minune!” De-odatã se încruntã; lumina din ochi pãere. El zice cu 'ndignare cuvinte de durere:

„Nu veđi acel ce chiamã pe oameni să se-închine, 'nainte închinat-a paharul cãtrã sine? De abia trupul își ține; nu veđi cât e de beat? Dar ca să bem cu toții la hram este iertat. Și Eminescu vine cu voi vinul să-l cerce... Vin bun să nu mai fie decât la Bolta-rece!

Și mergend iute la vale, spre pilcurile de oameni ce adusese peșce, vin și câte o ploscã de rachiu, dupã ce vorbi câteva cuvinte cu cei adunați, se întoarse cãtrã mine care-l ajunsesem din urmã, și-mi spuse:

„Ce zici de oamenii noștri de la sate? au și

ei acum bonton ? nu-î auđi vorbind sërmanii decăt madam, mersi, pardon. Ne-au schimbat toate străini, mîncă-le-ar inima câni, și-au făcut din obiceiuri ce cu drag le sfințiam noi, bălciori pline de bontoane care miroas' a gunoiu.

Zicînd aceste, se plecà spre cel mai apropiat de dînsul și, luându-î plosca din mîna, îi zise :

„Ia dă-mi bade plosca 'ncoace ca să beu puțin rachiu ; căci în biata noastră țară doară el mai este viu !” Și mergînd din când în când, dădea câte un picior sau câte o zdravănă ciupitură femeilor ; iar bărbații, făloși că le ținea femeile în seamă, îi dădeau mereu plosca la gură. Peste o oră, când hotărîrăm să plecăm spre Birnova, îl găsirăm culcat cu capul pe piatra unui mormînt uitat. Me gîndii cu durere : Sërman poet, sufiet zdrobit de-al țerii tale dor de bine ; cu vin stropit-ai negru-ți gînd, creșdînd că poate să-l aline, și ai tot mers ca dus de vînt, s'adormi durerea-ți pe-un mormînt.

L-au ridicat cu greu de l-au pus în car, unde el inse nu se deșteptă, până ce ajunserăm a casă.

Veđi iubită Marie, câtă înălțare și câtă cădere !

Riria.

Poesie inedită.

De Mihail Eminescu.

*Dintre sute de catarge,
Care lasă malurile,
Câte oare le vor sparge
Vînturile, valurile !*

*Dintre paseri călătoare
Ce străbat pămînturile,
Câte-o să le 'nece oare
Valurile, vînturile !*

*De-î goni fie norocul,
Fie idealurile,
Te urmează în tot locul
Vînturile, valurile.*

*Ne 'nțeles remâne gîndul
Ce-ți străbate cânturile ...
Sboară vecinic, împingîndu-l
Valurile, vînturile.*

Cugetări.

Cînd cineva a iubit o femeie frumoasă, scapă cu înlesnire din orî ce încurcătura. *Voltaire.*

*

Șcii de ce nădăjduim ? — Pentru că nu putem trăi fără vr'o imagine în suflet, și fără nădejde nu avem nici o imagine în suflet.

*

Nădejdea este singura comoară, ce creșce cu nenorocirea. *Kotzebue.*

Ce ți-e drag.

Novelă.

(Fine.)

Într'altă zi a chemat bîtrînul pe Anița la sine, și i-a scos din deget inelul de credință ; un inel subțire de argint ce-i dăduse mirele ei. Fără supărare și fără dojană :

— Adu-l incoace, draga tătucului, nu-î de tine. Prea strimt, prea de argint, prea te taie.

Apoi l-a aruncat peste o claie de fîn. Nici nu s'a uitat la el.

Anița s'a plecat pe peptul lui, și-î sărută pletele cele albe.

Dar lelea Solomie nici că se nădăla de ceea ce coc ei amîndoi.

III

Moșneagul se cumpăni incoace, apoi se cumpăni incolo ; dar nu-și putea face socoteala.

Bîtrîna nu 'necetă din gură și fata nu 'necetă din plîns.

Asta ca asta ; dar nu-ș putea face socoteala cu fiitorul ginere.

Nici nu șcicia cum să-l grăiască. — Nu șcicia, să-î zică pe nume sau domn, tu sau dumniata, părinte sau mei. Nu șcicia că dintre ei doi, care e cel mare și care e cel mic ; care dispune și care ascultă, care vine dintîu și care numai după el.

El șcicia că soceru-î socru, ginerele-î ginere, — dar aci se 'ncurcase treaba, și nu se putea desgălbăci.

Lui i trebuia un ginere după socoteala lui : om la plug, pogănicu la boi, — și uite, el bîtrîn, și ginerele — Doamne apără.

Eră om cu mîntea la loc bîtrînul — cînd eră sfatul de mîntea lui, — dar îl dusesese baba pe o cale pe care nu se află bine. Pornise pe mîntea femeii și nu-î plăcea nici decăt.

— Ei — ei zicea bîtrînul, — dacă s'ar cârmui mîntea cu limba, femeile ar face minuni. Dar și mîntea are mîntea.

Socoti bîtrînul cât socoti, și 'n urmă — își puse picioru 'n prag.

Lui nu-î plăcea ; fata plîngea, — ei — aid, pornim înderăt. Lasă să vadă lumea ce șci moșneagul cînd i vine lui.

Dar cum ?

Solomia eră femeie vrășmase. Și apoi ea purtă cărma — din gură.

A plănit bîtrînul zi și noapte, dar n'a aflat un gînd de Doamne ajută.

Odată inse, într'o dimineață, bătù 'n palmi, planul eră croit. — I l-a spus un cuc.

Cucul cîntă 'ntr'un fag, și el ascultă. Și așa-î eră de drag să-l asculte.

Doamne — se gîndia bîtrînul — pustie poate fi viața celui ce n'aude cucul cîntînd în fagi. — Și Anița nu l-a mai auđi.

Apoi își înșiră gîndul mai departe.

„Oare ce ar face Solomia, cînd n'ar mai vedea pădurea cea verde, și n'ar mai auđi cucul cîntînd ?”

Și din acest gînd croi bîtrînul planul tot. Plan mare și hiclean.

Și merse la baba.

Îți place dulce, dragă?

— Tu Solomie, — am gândit una.

— Tu, una ?

— Una zeu. Din una s'or face doue.

— Uă ! Și ce-ar fi aceea moșnege ?

Betrânul stătù un timp, ca și când s'ar luptă cu un gând mare, apoi respunse cu o vorbă rară, bêtânească.

— M'am urit cu munții ăști pustii, — m'a ajuns un dor de lume. — Să ved oamenii, lume — aleasă, să o ietù pe ușor și să trăiesc cu drag.

Betrânul stătù și așteptă, ca și când ar așteptă să audă ce rescântec dă pădurea. Iar baba — stătù oablă și privi cu ochi mari, ca și când ar scrută oare n'a nebunit moșneagul ăsta.

— Vai de mine — se opintì baba. Te a ajuns dor de lume ! Da unde-i lumea mai frumoasă ca aci, sub ăști munți verdi ? Unde e lumea mai de tine decât aci, unde n'ntelegi tot graul : suhăitul brașilor, suflarea vântului, cântecul paserilor, — unde ți-ai trăit dorul și dragostea ? Unde ți-ai află tu o lume mai scumpă și mai frumoasă decât aci ?

Betrânul se uită 'n pământ ca și cel ce se gândește mereu. Planul se potrivia. Ițele i făceau rost, și bêtânului i plăcea. El se făcea îngândurit, numai o musteață i-o vedeai sărind din când în când.

— Însedar babă, însedar ; căci așa m'am gândit. Să merg la oraș, între oameni ; să trăesc pe ușor, viață domnească. Am cât am, mi-a dat Dzeu. Ce să scurm pământul toată viața ? Cu trudă, cu oboeală, cu sudoarea feții. Să me ardă soarele, să me rumpă frigul ; — ploaia să me ploafe, vântul să me bată, gerul să me 'nghețe. Să me apăr de lupi, de vulturi, de șoareci, de gâlgărite și de omide. Cu toate să țin pept. — Nu me mai trudesce ! Vreți să fiți domn la oraș ; să trăiesc în casă cu ferești mari, să umblu cu păpuși ca domnii, pe cale măturată, pe petri netede ca lepedea, și să nu mai ved baltă 'n drum. Așa zeu, așa m'am socotit.

Betrâna-și bătù 'n palmi, și se legănă din brâu incoace și 'ncolo, gândia că o cuprins iebele.

— Vai de mine moșnege, ce-mi fu dat s'aud aci la bêtânețe. — Măi, — nu este viață frumoasă pe pământ ca viața plugarului. Dzeu e domn în cer, plugarul stăpân pe pământ. Dzeu e bun și pământul darnic. Dzeu i trimite daruri, și pământul îl slugește, bine și credincios. — Unde-i află tu 'n oraș, ceea ce află aci între păduri ? Cui a dat Dzeu darul și binele se u așa de 'mbelșugat ca și plugarului. Plugarul ară, samănă, seceră, și-adună sănătos și vesel ; și nu ie de la nimenea, și nu-l blastemă nimenea — toate-s din mâna Domnului. — Ți-e dor ție de viața din oraș ! Dar unde e viața așa dulce, așa plăcută și așa de veselă, ca aici în câmpul est drag și smălțat ? Dimineața-ți cântă priveghitoarea, peste zi îți cântă cucul, seara-ți cântă merla și sturzul ; îți cântă vântul și frunza ; îți cântă tot ce viețuește în câmp și 'n codru. Soarele-ți dă căldură, fagii-ți dau răcoare — și tu le-ai părăsi...

— Așa-i — respunse bêtânul aședat ; le-oiu părăsi toate. Numai de aci să scap, din pustiul ăst de codru. — Vom vinde boi și vaci, car și plug, casă și masă. Vom vinde oile, nu ne mai trebuiesc. Vom purtă straie domnești și-om mânca plăcinte cu zăhar. Voi pune banii grămadă, vom șede 'n umbră, și vom trăi ca domnii. Și-atăta.

Betrânul se sculă să meargă, ca și cel ce și-a isprăvit lucrul ; dar baba-l opri.

Eră om bun bêtânul, și eră omul păcii ; dar când își pune el caru 'n petri — apoi ținete. — Cum e mutul mai în dungă.

Betrâna vedù că nu-i glumă. Deci o luă cu buna.

Se puse naintea moșneagului, și se uită la el, blândă și bună. Și — fusese frumoasă baba în vremea ei.

— Măi Ioane ! Îndură-te-ai tu să vinđi tu boii cei frumoși, vitele cele bune și oile cele drăguțe ? Să nu veđi tu boi prin curte, să n'ai tu vaci cu lapte, viței grași, juncani frumoși, și să n'ai tu stână 'n pădure. — Când vin boii la adăpătoare, când i veđi eșind din pădure, sărind și boncănind, cu capul rădicat, cu balțuri late, legănându-și coarnele, — când auđi tu clopotele unei turme de oi, când auđi tu mugitul vacilor ! Și auđi ciocărlia, și ies plugurile ; și se coc holdele, și vin secerătorii ; și tu, nici boi, nici vaci, nici oi, nici plug, nici holdă coaptă. — — Ioane dragul meu îți faci păcate. Zeu păcate.

Betrânul stătea pe gânduri, și iară se puse colea pe cornul vetrii.

— Tu Solomie, așa de stearpă-ți pare ție viața de oraș ?

— Așa.

— Și așa de dragă ți-e ție viața plugarului, Solomie ?

— Așa zeu. Mi-e dragă mie, e dragă tuturor, și e dragă și lui Dzeu.

Betrânului iară-i săriă musteața.

— Tu ești femeie cu minte, Solomie. Dar cum e cu Anița ?

Betrâna se uită 'n ochii lui, apoi plecă capul. — Moșneagul o păcălise, și ea se 'ntelegea. Așa se simția ca și când o ar fi udat cu apă rece.

Iar bêtânul, sfătos, cu un aer de învingător — adause cumpănit :

— Veđi tu, Solomie, noue ni-e drag câmpul, ni-e dragă frunza cea verde, ni-e drag lărgul ăst frumos și 'nflorit ; dar acele i-s dragi și ei — Aniței. Aci a vedut lumea și aici i-e dragă. Însedar îi arăți tu orașul văpsit și 'mpeștriat, căci ei câmpul ăsta i-e drag, câmpul ăsta, cu toată frumșea și cu tot reul lui. Porumbu-i a codrului și codrul i drag. — Lasă tu pe Anița — copila tătucului — lasă-o tu 'n voia ei. Lasă tu turturica tătucului, ea să-și aleagă creanga și cântecul, soțul și cuibușorul. Așa ni l-am ales și noi și a fost bine.

Solomia eră indoioșată, și plângea undă-undă. Anița intră în casă, și vedù pe mamă-sa plângend. — O prinse pe după cap și începù să plângă și ea.

Betrânul se apropiă de ele.

— Tu Solomie, itele ni s'au încurcat, aíd să le descurecăm. Mărităm noi pe Anița după cine i drag ei. Dzeu măsură calea omului, și noi nu-i putem întoarce urma.

Betrâna stătea zăpăcită, Anița o stringea și o sărută.

— Bine zici moșnege — zise Solomia, și-și strinse fata 'n brațe.

Seara-și așternuse umbrele, o seară dulce de v ară ; oile scoboriau la stână, și dintr'o depărtare se a uđi doina : „cine n'are dor pe vale“.

Emanciparea politică a femeii.

(Emancipatio politica feminarum admittenda non est. Cathrein Phil. Mor.)

Să i se concedă și femeii drepturi politice? — Adecă — să i se permită și ei favorul de-a lucra în administrațiunea țării: Să aleagă și să poată fi aleasă și ea funcționar de stat? — Mai precis — să aibă și femeia drept legal a conduce destinele țării?

De și la prima vedere ni se pare cam naivă această întrebare, totuși ea merită o atențiune deosebită din motivul, că e o problemă actuală sprijinită de mulți filosofi moderni și resolvirea ei bună sau rea, are să întărească ori să sguđue din temelii întreagă ordinea morală-socială.

Fie emanciparea politică a femeii efluxul firesc al emancipării ei sociale — în sine adeseori bune — ori fie ea pur numai prilej de-a potența ambiția femeii egalizându-se cu seculul mai tare; în ambele cazuri emanciparea politică a femeii e o tendință necorectă, o luptă, care mai iute ori mai târziu are să se sfârșească tragic pentru ănsaș învingătoarea.

Chestiunea acestei emancipări s'a inițiat în Anglia și Franca — patria emancipării sociale a femeii.

În Anglia liberalul John Stuart Mill e primul, care tractează problema emancipării politice în operele sale „Die Hörigkeit der Frau — 1869” și în „Die Repräsentativ-regierung”. Aderentul său în Franca e Ed. Laboulaye cu scrierile „Histoire de l'Amérique tom III” și „Recherches sur la condition civile et politique des femmes”.

În Anglia casa de jos s'a ocupat în câteva rânduri serios în parlament cu desbaterea cauzei în favorul femeii. La mai mare succes a ajuns această mișcare în America nordică, unde de fapt, astăzi în mai multe state femeile ocupă funcțiuni înalte.

Să vedem anume, cari sânt argumentele de forță, cu cari Stuart Mill și aderentii sei își susțin teoria, lăsând să urmeze punct de punct și combaterea acelor.

Probele lor principale se reduc la patru:

a. Prima cauză că femeii dintru început nu i s'a permis „politica” — după filosofii liberali — ar fi părerea prejudețioasă, că inferioritatea psihologică atât de caracteristică la sexul feminin ar face-o pe ea absolut necapabilă de așa ceva. — Să i se concedă și femeii toate drepturile politice, de cari se bucură bărbatul și atunci (zic ei) sigur și facultățile ei spirituale se vor perfecționa în măsură îndestuitoare.

Această aserțiune „nihil valet”. E știut, că bărbatul oarecum de la natură e superior femeii, ceea ce direct și exclusiv numai pe el îl face apt pentru viața politică. Aristotele în opul său, (Oeconomic I, 3, 1436, 26) scrie: „Natura bărbătească și femeiască e formată conform dispușețiunii lui Dzeu pentru conviețuire. Căci astfel e împărțită natura lor, încât forțele nu și le pot validă pentru acelaș lucru, ci pentru opuse, tinđend inse spre acelaș scop. Natura l-a format pe bărbat mai puternic, pe femeie mai debilă, așa încât aceasta în urma timidității sale să fie mai precaută și mai potrivită pentru pază, pe când bărbatul în urma tăriei să fie mai destoinic în apărare și agonisire. Prima zeloasă în ocupațiu-

nile casnice, dar slabă pentru viața din lumea esternă. Al doilea din contră e mai puțin potrivit pentru odihnă, dar cu atât mai acomodat pentru o activitate laborioasă”.

Chiar și abstrăgând de la necapabilitatea naturală a femeii, emanciparea ei politică se ciocnește în cap cu datina comună a popoarelor. „Ab usu fere universali et perpetuo omnium gentium recedendum non est nisi ob rationes solidas et urgentes” accentuiază V. Cathrein. Iar acum întreb: oare cari ar fi motivele acele — atât de momentose, ce ar pretinde oarecum să se într'oducă și femeia în dietă (etc.) în contra datinei de până aci, bine știind că „Consuetudo est altera lex”?

Nu numai că ne lipsesc cauzele, ba încă femeia politiciană ușor poate deveni pedecă mare pentru bărbat, ca să nu zicem „dușmanul cel mai periculos” pe terenul politic, având alt caracter, alte interese.

b. Ei bine — obiecționează adversarii — au nu se comite o mare neconsecință, când pe femeie o despoaie de dreptul politic, pe când în anumite cazuri „summum jus politicum” se oferă moștenitoarelor de tron?

Acı neconsecința e numai la aparință. Și ținem numai cont de sublimul și principalul scop al femeii și vom observă că, ce alta ar însemnă „femeie cu drept politic”, decât: casă fără de doamnă; soț fără de nevastă și copii fără de mamă; ceea ce pe o coardă sună cu: Ruina familiei și a binelui comun! — Că o „femeie” stă în fruntea statului în lipsa „regelui”, e o excepțiune, ce nu atacă nici binele familiar nici datorințele de mamă, după ce regina și așa nu ănsaș imediat conduce statul, ci sfetnicii sei (ministrii etc.) Regina stă la cârmă numai „de jure”; „de facto” inse bărbatii eșecută totul; tot ei umple și oficiile de stat. Apoi dreptul la tron ce-i compete excepțional reginei nu numai că nu se opune binelui comun ei espres e și pretins în interesul asigurării și a consolidării statului, punându-se prin aceasta stavilă deselor schimbări de dinastii și certelor de tron.

De altcum domnii liberali nici nu observă că din natura dreptului politic eo ipso, se ivește un nou inconvenient pentru emanciparea politică a femeii: miliția.

Politica și miliția sânt doue concepte aproape reciproce. Pentru că, dreptul prim, necesar invoalvă în sine și pe al doilea. Iată cum: Prima problemă a puterii de stat (a politicei) fără îndoială e să-și apere dreptul seu contra tuturor atacurilor interne ori esterne; căci ce folos de-a face legi, dacă legislatorul n'are măsuri pentru sancționarea lor? Așă dară deprinderea dreptului politic, atěrnă natural de la purtarea armelor. Dar după ce femeia, de la natură, nu e menită să fie ostaș; tot de la natură n'are chemarea să facă politică.

c. Dar și „femeia are drept așa de mare să fie bine guvernată ca și bărbatul; ergo, și ea are drept să iae parte activă în guvernare”, replică adversarii.

(Finea va urmă.)

Emil Degan.

Novăceșci.

(Baladă populară.)

Da-mi plecã Doamne plecã,
 — Da z'o cine imi plecã?
 — Novăceșci
 Din Negrileșci,
 Tot in haine 'mpărăteșci,
 Și 'n chepeneghe crăeșci,
 Și 'n mondure de-li domneșci,
 Și merea-mi Doamne merea,
 Merea-mi Doamne depãrtãri
 Peste mãri și peste țeri,
 Cu nime nu se 'ntelniã,
 Pãn' din jos de Teligrad,
 Unde Doamne se 'ntelniã
 C'o fatã de mare crai,
 Zãcutã de noue ai,
 Da di ce-mi Doamne zãcea,
 Da-mi zãcea cã imi iubiã
 Novăceșci
 Din Negrileșci,
 Maicã-sa nu mi-o lãsã,
 Tatã-seu n'o ascultã,
 Fãr' in ciudã mi-o 'ncuiã
 Între ziduri umeđele,
 Sã trãiascã 'n dor și 'n jele,
 În putori de mucegai,
 Sã trãiascã tot in vai.
 Da fata mi se rugã:
 „Tatã dulce iartã-me,
 Din temnițã scoate-me,
 De slușnicã bagã-me,
 Cã decãt fatã de crai,
 Sã trãesc in chin și 'n vai,
 Mai bine de cerșitor,
 Sã trãesc fãrã de dor.“
 Cãtrã mamã-sa zicea:
 „Vai mãicuțã draga mea,
 Cãnd pe mine m'ai fãcut,
 Cred cã bine ț-o pãrut.
 Maica mea
 Iubita mea,
 Decãt sã fiu lângã tine,
 Mai bine in țeri streine,
 Unde nu me mai șci nime,
 C'aș trãi de azi pe mâne
 Fãrã gãnd, fãrã suspine,
 Nemãngãiatã de nime.
 Tu-mi ești mamã
 Cãtãramã,
 El mi-i tatã
 Domnu-l batã,
 Cã me ține tot legatã,
 Prin temniți grele 'ncuiatã,
 Cã me ține chinuitã,
 Prin temniți grele 'ndositã.“
 Novăceșci,
 Din Negrileșci,
 De vëđut cum mi-o vedea,
 La toți bine le pãrea,
 Peste țeri cã mi-o ducea,
 Nunți domneșci cã imi fãcea,
 Cu ea bine imi trãiã,
 Cã fatã din Iobãgie,
 De-o pui la bogãtie,
 Te 'ndrãgeșce pe vecie,
 Te 'ndrãgeșce,
 Te iubeșce,
 Pãnã 'n veci te prețueșce.

Theodor A. Bogdan.
 invet. in Bistrița.

Felurimi.

Origina berei. Dãm cãteva amãnunte in aceastã privințã dupã un studiũ publicat in Alsacia, cu titlul „Istoria și archeologia berei“, de cãtrã un alsacian cu numele Ferdinand Reber: Theophraste și Diodor, din Sicilia, istorisesc cã egiptenii preparatũ „vin de orz“, decĩ ei beãu bere si cei doi sicilianii dau berei o origine egipteanã. Dupã toate probabilitãțile, faraonii au avut berãriile lor la Pelusa. De asemenea Xenofonte semnaleazã berea cu 400 de ani inainte de nașcerea lui Christos. Cesar și Tacit ne istorisesc cã germanii n'aveãu vin ci beãu un fel de bẽturã fabricatã din grãu fermentat. In veacul de mijloc, berea erã o bẽturã de menagiũ și ea se fabricã in casã. In Bavaria, Trising ne semnaleazã berea pe la 860 — 890. Orașul Gardelegen, care și astãzi este centrul de culturã a orzului, are un mãnunchiũ de orz drept marcã a sa. Orzul n'a fost intrebuintat peste tot in aceeaș epocã la fabricațiunea berei. Anglia interzisese chiar prin secolul al XV-lea și XVI-lea a se consumã bẽturi provenite din orz.

Talismanele Suveranilor. Toate casele vechi de Suverani posedã una sau mai multe reliquii, pe care le considerã ca talismane. Într'adevãr, casa de Bonaparte pãstreazã încã faimoasele ghete și pãlãria lui Napoleon I. Curtea Prusiei ține cu religiozitate o pãreche de pantaloni de piele gris, pe care primul Hohenzollern, Frederic, i-a purtat cãnd a intrat in marchizatul de Brandeburg. Afarã de acești pantaloni, se conservã la Potsdam Sans-Souci, bastonul pe care Frederic cel Mare il purtã la lupta de la Rosbach. El a murit cu acel baston in mãna, stãnd pe un fotoliũ și refusãnd de a merge sã se culce in pat. Casa Romanoff pãstreazã uneltele de lemnar ale impãratului Petru cel Mare. Și talismanul Casei de Habsburg e o potcoavã pe care calul contelui Rudolf a perdut-o in momentul in care deputații Reichstagului i-au eșit inainte spre a-i anunțã alegerea lui ca impãrat al Germaniei.

Perlele. Un ziar din Corfu scrie cã acolo e foarte popularã credințã cã perla, plictisitã de a sta la gãtul femeilor frumoase, simte nostalgia adãncimilor marine din cari a fost luatã. De aceea cãnd se îmbolnãveșce, adicã cãnd devine galbenã, trebuie restituitã mãrei. Acum pescarii din Corfu — nareazã citata gazetã — au pãrãsit toți pescuitul, spre a cercetã lângã o stãncã unde se spune cã se aflã un bogat colan de perle bolnave, pe cari le-a lãsat acolo impãrãteasa Elisabeta, cãduțã sub pumnalul unui asasin. Sa fac toate sfortãrile in speranța unui câștig mare, spre a se regãsi acea comoarã. Dar nu se șcie dacã istoria este adevãratã. Acum cãțiva ani la Rappallo, o ciudatã miss a aruncat in mare o brãțarã ce i-a fost dãruitã de un amant care apoi o pãrasise. „Cine o va gãsĩ, a aceleia va fi“. Dupã cãțva timp, un morun mort a fost aruncat la țerm. Fiind dus in piațã, fu confiscat, cãci erã pe jumãtate putredit. Astfel fu aruncat pe un maidan. Un mãturãtor de stradã vëđu lucind in pãntecele aceluĩ peșce ceva. Erã brãțara. Ciudata miss voi sã i se dea inapoi brãțara, pe care o plãti mãturãtorului de trei ori cãt costase, și o trimise amantului. Acesta, mișcat, reveni la frumoasa miss care mulțumi cerului cã i-a revenit fericirea.

Oul. de:

SALON.

Deschiderea sesiunii Academiei Române.

1902.

Martî la 12/25 martie Academia Română a deschis sesiunea sa generală sub presiunea vicepreședintelui Iacob Negruzzi, luând parte următorii membri: B. P. Hașdeu, I. Caragiani, A. Naum, D. C. Ollanescu, Gr. G. Tocilescu, N. Quintescu, Titu Maiorescu, Iosif Vulcan; I. Kalinderu, C. Erbicean, A. D. Xenopol, N. Ionescu, Ath. M. Marienescu; S. Fălcoian, Sp. Haret, Vict. Babeș, Al. Saligny, I. C. Istrati, Gr. Stefanescu, I. Felix; precum și membrii corespondenți: I. Bian, gen. Brătian, Th. D. Speranță și G. Tanovicean.

Președintele salutând pe membrii viniți din depărtare, a anunțat moartea mamei reginei României, de care luându-se act cu durere s'a votat o depeșă de condolență.

Apoi secretarul general dl A. D. Sturdza a citit raportul său asupra lucrărilor făcute în anul trecut.

Din aceste relevăm următoarele:

I. *Membrii Academiei.* De la sesiunea generală trecută până acum, Academia a încercat patru perdenți simțitoare prin încetarea din viață a colegului nostru V. A. Urechia, a membrului onorar I. P. S. S. Iosif Naniescu mitropolitul Moldovei și Sucevei, și a membrilor corespondenți colonel Teodor Șerbănescu și general Zaharia Petrescu.

Vechiul nostru coleg V. A. Urechia a încetat din viață în ziua de 22 noiembrie. Dl președinte al Academiei P. S. Aurelian a adus la cunoștință această tristă veste în ziua de 23 noiembrie și s'a ridicat ședința în semn de doliu. S'a decis atunci ca dl Gr. G. Tocilescu să ție o cuvântare la mormânt, iar membrii Academiei aflători în capitală să asiste în corpore la înmormântare. Dl Gr. Tocilescu a ținut la mormânt o cuvântare; iar dl B. P. Hașdeu a vorbit, în ședința de la 30 noiembrie, despre viața și activitatea regretatului nostru coleg.

În dezvoltarea instituției noastre V. A. Urechia ocupă un loc de frunte, căci el este unul din întemeietorii și organizatorii acestui așezământ. Numit membru al Academiei chiar de la înființarea ei, la 22 aprilie 1866, el a desfășurat o întinsă activitate pe terenul istoric și, după reorganizarea din 1879, în vigoare și acum, a devenit membru al secțiunii istorice. De la densusul ne-a rămas numeroase scrieri de un cuprins foarte variat: istorie, didactică, discursuri politice, conferințe literare, dramă, comedie, roman, etc. Lucrările mai de căpetenie ale regretatului nostru coleg sunt: edițiunea critică a Opereilor lui Miron Costin, în 2 volume; Istoria culturii naționale, istoria școalelor de la 1800—1864, scriere premiată de Academie, și în fine marea publicațiune, Istoria Românilor, curs făcut la facultatea de litere din București, care se oprește la volumul al 13-lea și cuprinde epoca de la 1774—1821.

Veneratul mitropolit al Moldovei și Sucevei

Iosif Naniescu s'a stins din viață în adâncă bătrânețe în dimineața zilei de 26 ianuarie. I. P. S. Sa fusese ales membru onorar al Academiei la 16 aprilie 1888. Perderea Înaltului Prelat a fost adânc simțită de întreaga țară, dar mai vârtos mitropolia Moldovei a fost dureros lovită prin trecerea dintre cei vii a prea vrednicului și înțeleptului cărmuitor al ei, care o păstorise aproape trei decenii amintind timpurile marelui Veniamin Costachi. Această generală întristare a fost de o potrivă împărtășită și de Academie, căreia ilustrul reșosat, ca un devotat servitor al bisericii și al țării, îi dăruise încă trăind fructul preocupărilor unei vieți întregi, cel mai prețios tezaur ce-ș agonisise pe lumea aceasta, mare parte din biblioteca sa. Academia a decis să fie reprezentată la înmormântare prin toți membrii aflători în Iași, iar colegul nostru dl C. Erbiceanu a ținut o cuvântare funebră și a depus o coroană în numele instituției noastre.

Colonelul T. Șerbănescu a încetat din viață la Braila în ziua de 2 iulie. Rășosatul a fost poet liric și unele din compunerile lui au fost mult gustate de publicul nostru; el eră membru corespondent al secțiunii literare, ales la 12 aprilie 1894. Poesiile lui Șerbănescu n'au fost până acum reunite într'o edițiune specială; ele se află răspândite prin diferite publicațiuni periodice; multe din ele au apărut în coloanele revistelor: „Convorbiri Literare“ și „Literatura și arta română“.

Drul Zaharia Petrescu, general-medic al armatei și profesor distins al facultății de medicină, a încetat din viață la 16 decembrie. Academia, apreciând meritele științifice ale rășosatului și activitatea sa pe terenul științelor medicale, l-a ales încă de la 8 mai 1885 membru corespondent la secțiunea științifică. De la densusul ne-au rămas numeroase scrieri, publicate cu ocaziunea diferitelor congrese din străinătate, la cari a reprezentat țara și știința medicală de la noi. Lucrările înse mai de căpetenie ale drului Petrescu sunt: Elemente de farmacologie. I. Farmacia și arta de a formula, apărută la 1870 și Elemente de terapeutică și materie medicală, apărută la 1884, în 4 volume, și premiata de Academie.

II. *Ședințele de peste an.* Activitatea Academiei, în cursul anului, este cuprinsă în 44 ședințe, din cari 9 au fost publice, una extraordinară și una extraordinară festivă. În aceste ședințe, pe lângă comunicările de donațiuni și lucrările de interes general privind această instituțiune, s'au discutat mai multe chestiuni științifice și s'au făcut mai multe comunicări.

Serbările mari ce s'au făcut în Franca pentru centenarul nașcerii poetului Victor Hugo au dat prilej și Academiei noastre a se asocia la serbătorirea marelui poet, la care au participat toate instituțiunile literare din lume. În ședința de 18 februarie, s'a decis a se trimite o telegramă de adesiune Academiei Franceze, de la care s'a primit călduroase mulțumiri.

III. *Publicațiunile Academiei.* În cursul anului s'au făcut următoarele publicațiuni:

1. Majestatea Sa regele, în ședința de la 13 martie 1900, a dăruit Academiei în manuscrisul original până acum nepublicat al prețiosului memoriu despre Moldova, scris de Comitele d'Hauterive și prezentat la 1787 lui Alexandru Ipsilanti, numit atunci Domn al acelei țări. Memoriul tractează des-

pre starea veche și de atunci a Moldovei din punct de vedere politic, economic și cultural, și despre toate clasele de locuitori ai ei, așa precum le văduse finul observator și eruditul francez, care în curs de doi ani fusese secretarul Domnitorului Moldovei Alexandru Mavrocordat Firariul.

Prețiosul memoriu s'a tipărit, însoțit de traducere românească, într'un volum de format mai mic decât celelalte publicațiuni ale Academiei. El este precedat de cuvântarea rostită de Augustul nostru Suveran, când a binevoit a presintă Academiei manuscrisul. După textul memoriului s'a produs două scrieri mai mici ale lui d'Hauterive, cari au fost publicate la 1877 și 1879 de răposatul Ubicini, un alt mare amic al țării și al neamului nostru: una este Jurnalul călătoriei de la Constantinopole până la Iași în iarna anului 1785, cealaltă este un scurt memoriu despre Moldova în 1785. S'a adăos apoi trei notițe privitoare la d'Hauterive și la Alexandru Ipsilante, cari s'a crezut necesare pentru aprecierea acestei scrieri importante.

2. Din Analele Academiei s'a tipărit:

a, Tomul XXIII—Partea administrativă și debaterile anului 1900—1901 s'a încheiat, tipărindu-se și partea II, în care se află sesiunea generală din anul 1901.

b, Tomul XXIII—Memoriile secțiunii literare, a cărei tipărire se începuse în anul trecut și a fost terminată în cursul anului.

c, Tomul XXIII—Memoriile secțiunii istorice s'a tipărit întreg.

d, Tomul XXIII—Memoriile secțiunii științifice, ce eră sub presă anul trecut, s'a terminat de tipărit.

e, Din Tom. XXIV—Partea administrativă și debaterile anului 1901—1902 s'a tipărit o fasciculă, cuprindând debaterile ședințelor ordinare de peste an.

f, Tomul XXIV—Memoriile secțiunii istorice se află de asemenea sub presă.

g, Tomul XXIV—Memoriile secțiunii științifice a început a se tipări.

3. Din Istoriile lui Erodot, în traducerea premiată a dlui D. I. Ghica s'a tipărit coalele 16—18 din cartea IV, cari cuprind capitolele 161—194.

4. Lucrarea Dicționarului limbei române, cu care este însărcinat colegul nostru dl Al. Philippide, se continuă cu mare stăruință după planul hotărât de Academie. Întâia redacțiune a dicționarului înaintează din ce în ce mai iute, după ce s'a învins greutățile începutului. Comisiunea aleasă de dvoastre și în a cărei sarcină ați dat îngrijirea aducerii la îndeplinire a acestei mari și grele lucrări, ve va arată în raportul ei special amănuntele dispozițiilor luate în înțelegere cu dl Philippide, pentru ca redactarea să poată înainta cu înălță.

5. Lucrările bibliografice, cu cari este însărcinat dl bibliotecar al Academiei, au fost continuate și în anul acesta.

Din Bibliografia românească veche 1508—1830 s'a tipărit fasciculele IV și V, în cari sunt descrise 86 cărți din anii 1690—1716 (coalele 39—64), reproducându-se în transcriere sau traducere prefețele și epilogurile și dându-se în facsimile pagine cu frontispicii, specimene de tipar și ilustrațiuni, precum și steme domnești. Volumul I al publicațiunii se oprește la anul 1716; el se va termina cu fascicula VI în care se vor tipări adaugerile și îndreptările,

precum și diferitele indice relative la cuprinsul întregului volum.

Din Catalogul manuscrisurilor românești nu s'a putut tipări nimic în acest an, cu toate că mare parte din material este pregătit pentru tipar încă de anul trecut.

6. Dl Gr. G. Tocilescu a terminat prefața la Hronicul vechimei a Romano-Moldo-Vlahilor, de Dimitrie Cantemir, tipărit sub îngrijirea dsale, în edițiunea Operelor învățatului Domnitor, care se publică de Academie. Lucrarea, care cuprinde LXXIII+891 pagini, un indice și un glosariu, s'a împărțit în cursul anului.

7. Din Publicațiunile Fondului Vasilie Adamachi s'a început tipărirea tomului II.

8. Din Publicațiunile Fondului Princesa Alina Știrbei a apărut în cursul anului: Nr. V. Acte și documente relative la istoria Renașterii României, tomul IX, cuprindând în 626 pagini 227 documente privitoare la evenimentele politice din anii 1857—1859.

9. Din Catalogul monumentelor epigrafice și sculpturale ale muzeului național de anticități, înțocmit de dl Gr. G. Tocilescu, s'a tipărit coalele 25—27, paginile 385—432. Lucrarea aceasta va fi în curând terminată.

10. Din Istoria română de Titus Livius, traducere începută de Nicolae Barbu și continuată de Nd. Locusteanu și I. S. Petrescu, s'a tipărit tomul II, cărțile VII—X, având la sfârșit un indice alfabetic.

11. Din Serbătorile la Români, studiu etnografic, de S. Fl. Marian, s'a terminat de tipărit și s'a distribuit și vol. III: Cinci-zecimea.

12. În cursul anului s'a stabilit relațiunile de schimb publicatiunilor cu mai multe instituțiuni culturale străine.

IV. *Publicațiunile Hurmuzaki și cercetări istorice.* Am avut onoarea a ve arată și în alte rânduri schimbările ce a suferit cifra acordată de stat ca subvențiune anuală pentru publicațiunea Documente privitoare la istoria Românilor. De la 18.000 lei, cât fusese acordat de la 1882—3 până la 1885—6 și de la suma de 33.000 lei, cât a fost de la 1886—7 până la 1899—1900, această subvențiune a fost micșorată la 20.000 lei în anul trecut; ea a fost redusă la 15.000 lei pentru anul curent și la 10.000 lei pentru cel viitor. Din cauza acestor reduceri, lucrările au trebuit să fie suspendate și cu banii disponibili s'a achitat plățile întârziate pentru lucrările tipărite.

Tot din pricina lipsei de mijloace s'a întrerupt și cercetările și decopierile prin diferite archive străine, precum și procurarea de copii de documente, cari ni se trimiteau prin mijlocirea ministerului afacerilor străine, după indicațiunile noastre, din diferite biblioteci și archive străine.

Un tânăr zelos, fiul răposatului Ion Ghica fost ministru plenipotențiar al României la Constantinopol și la San-Petersburg și fiu al fericitului întru pomenire Grigorie Vodă Ghica al Moldovei, dl Vladimir I. Ghica, care petrece de câtva timp în Roma și se îndeletnicește cu cercetări de documente istorice prin archivele din Roma și din alte orașe ale Italiei, a trimis Academiei peste 500 pagini de copii de documente.

V. *Biblioteca.* În anul trecut biblioteca noastră a primit o îmbogățire neobișnuită printr'un mare semn de încredere dat Academiei de Augustul nos-

tru Suveran, de corpurile legiuitoare și de guvernul țării.

În urma înțelegerii luate între dl ministru al instrucțiunii publice și Academie în sesiunea anului trecut, prin lege specială, statul a dat de la 1 aprilie 1901 Academiei toate colecțiunile bibliotecii centrale din București spre a fi încorporate și contopite cu propria sa bibliotecă, dând tot do odată instituțiunii noastre și o subvențiune anuală de 25.000 lei pentru creșterea și întreținerea bibliotecii. Colecțiunile și mobilierul bibliotecii centrale au fost primite, aduse și încorporate în biblioteca Academiei.

După inventarul general întocmit la primire în biblioteca centrală s'au găsit 26.035 publicațiuni în 47.736 volume. O foarte mare parte din acestea le avea de mai înainte și biblioteca noastră, astfel că creșterea reală va fi mult mai mică decât arată aceste cifre. Când se va face contopirea și și se vor alege dubletele, acestea vor fi dăruite, după cum dispune legea, bibliotecii universității din Iași și altor bibliotecii din țară, cari se vor hotărî atunci.

Cu subvențiunea anuală de 25.000 lei pusă la dispozițiunea Academiei pentru continuarea și îmbogățirea colecțiunilor și pentru plata personalului trebuincios, precum este prevădută în lege, dimpreună cu suma prevădută în budgetul Academiei pentru cumpărare și legare de cărți, se vor putea face de aci înainte achizițiunile cele mai folositoare și trebuincioase.

Până acum, o mare parte din timp întrebuințându-se cu primirea și rânduirea colecțiunilor, nu s'au putut încă pune în lucrare măsurile pentru contopirea lor cu fondul bibliotecii noastre. De aceea s'au păstrat aceste colecțiuni cu organizarea lor, punându-se la dispozițiunea lectorilor așa cum s'au găsit în momentul recepțiunii.

VI. *Fonduri, donațiuni și legate.* Situațiunea fondurilor Academiei și gestiunea sa financiară pe exercițiul bugetar 1 iunie 1900—31 mai 1901, a fost esaminată de comisiunea financiară aleasă în sesiunea generală trecută și raportul ei vi se presintă de odată cu această dare de seamă.

De asemenea vi se vor aduce la cunoștință de către comisiunile speciale ale Fundațiunilor Adamachi, Ottetelesanu, Agarici și Take Anastasiu modul cum au fost administrate și măsurile ce trebuiesc luate pentru exercițiul bugetar viitor.

Ací am onoare a ve espune cele mai însemnate date cu privire la aceste fundațiuni :

1. Fundațiunea Vasile Adamachi se presintă cu aceeaș situațiune ca și anul trecut, acordându-se pentru burse și cheltueli de studiu suma de lei 70.400. Bursele au fost în număr de 32.

2. Institutul Ottetelesanu de la Măgurele își urmează mersul seú regulat și satisfăcător ; anul acesta, ca și în trecut, el a fost obiectul deosebitei atențiuni părinteșei din partea colegului nostru dl I. Kalinderu, care urmăreșce cu un zel și cu un interes vrednic de laudă progresele acestui aședământ de cultură și educațiune. La examenul de finele anului, ținut în iunie, ministrul instrucțiunii a delegat pe dna Henrieta Șihleanu și pe dl Petre Fântănaru ca să ieie parte, împreună cu delegații Academiei, dnii N. Quintescu și C. Erbiceanu, asistați de dl I. Kalinderu, la examinarea elevelor. Resultatul acestui examen a fost adus la cunoștința Academiei prin raportul dlor delegați, cetit în ședința de la 13 iulie.

Dl Kalinderu, vedând progresele îmbucurătoare ale acestui institut, a oferit suma de lei 311.40, ca să se cumpere fiecărei absolvente ca amintire o rochie.

Dl Kalinderu a mai făcut și alte daruri institutului : de Sfintele sêrbători ale Nașcerii Domnului a dăruit suma de 6000 lei pentru a se cumpără câte un dar fiecărei eleve, iar din partea administrațiunii domeniului Coroanei a trimis în dar câte 40 exemplare din cele din urmă broșuri apărute în „Biblioteca poporală“ a acesteia, pentru a se distribui elevilor din institut.

În luna septembrie, în urma concursului ținut, s'a primit o nouă serie de 16 eleve în clasa I-a a institutului.

3. În urma concursului ținut la Școala de agricultură „Ioan Costache Agarici“ din Moara Grecilor (Vasluiu) s'a primit a treia serie de zece elevi interni, fii de țeran.

La expozițiunea regională ținută în toamna aceasta la Vasluiu, școala a expus, cu un succes foarte frumos, produsele sale.

4. În ce priveșce Fondul Evanghelie Zappa, am avut onoare a ve aduce la cunoștință la sfêșitul sesiunii generale trecute, că tribunalul a ordonat casei de depuneri să pue la dispozițiunea Academiei capitalul de 280.000 lei, precum și cele doue vêsăminte anuale de câte 12.000 lei pe 1898 și 1899. Aceste sume au fost incassate, iar ultimul vêsământ de 12.000 lei pe 1900 a fost și el incassat de la secuestrii judiciarî ai averii Zappa, la finele anului 1901.

5. Procesul pentru succesiunea rēposatei Maria General I. Carp s'a terminat la tribunalul Ilfov, secțiunea II, respingându-se acțiunea moștenitorilor de sânge și admitându-se cererea Academiei și a legatarilor pe basa testamentelor recunoscute de tribunal. Moștenitorii de sânge și unul dintre legatari au făcut apel în contra sentinței tribunalului. Apelurile s'au conexas la Curtea de Apel, secțiunea III, și procesul s'a fixat la 5 martie, când s'a amânat din cauza decesului unuia dintre moștenitorii de sânge.

6. Pentru însemnatul legat Tache Petre Atanasiu, precum șciți, s'a deschis proces de către frații rēposatului înaintea tribunalului de Tecuciú. El s'a judecat la 21 ianuarie și s'a respins reclamațiunea fraților pentru anularea testamentului. Acum cestiunea va veni în judecata Curții de Apel din Galați.

VII. *Concursurile premiilor.* În sesiunea generală actuală sânt de acordat 3 premii pentru opere publicate și 4 pentru lucrări asupra unor subiecte puse la concurs.

La concursurile acestor premii s'au prezentat următoarele publicațiuni și lucrări :

1. La premiul Năsturel-Herescu de 4.000 lei, ce este a se decerne unei cărți scrise în limba română, cu conținut de ori ce natură, care se va afla mai meritorie pentru cele publicate de la 1 noiembrie 1900 până la 31 octombrie 1901, s'au presintat 14 publicațiuni. (Titlurile lor le-am publicat. Red.)

2. La Premiul Statului Lazăr de 5.000 lei, destinat a se acordă unei cărți scrise în limba română, cu conținut științific, care se va judecă mai meritorie printre cele tipărite de la 1 noiembrie 1899 până la 31 octombrie 1901, sau celei mai importante invențiuni științifice, făcute de la 1 noiembrie 1899

până la 31 octombrie 1901, — s'au presintat 11 publicațiuni. (Am publicat deja titlurile lor. Red.)

3. La Premiul Adamachi de 5.000 lei (divisibil) ce este a se decerne unei cărți scrise în limba română cu cuprins moral de ori ce natură, care se va găsi mai meritorie printre cele publicate de la 1 noiembrie 1900 până la 31 octombrie 1901, s'au presintat 19 opere. (Titlurile lor asemenea a apărut în foaia noastră. Red.)

4. La Premiul Princesa Alina Știrbei de 8.500 lei (în care se cuprind și cheltuelile de tipar ale scrierii premiate), care este a se da celei mai bune lucrări asupra subiectului: Principiile morale și creștinești de cari trebuie să se conducă părinții în educațiunea copiilor lor, s'au presintat 3 manuscrite cu următoarele devise: „Cunoaște-te pe tine însuși“; „† În acest semn vei învinge: Nimic fără Dumnezeu“ și „Precum vița nu poate să aducă roadă de sine singură, do nu va rămânea în butuc, așa nici voi, de nu veți rămânea întru mine. (Ev. Ioan, c. 15.)“

5. La Premiul Statului Eliade-Rădulescu de 5.000 lei, ce este să se deacearnă celei mai bune lucrări scrise în limba română cuprindând un: Studiu comparativ asupra dialectelor și subdialectelor române, nu s'a presintat nici un manuscris.

6. La Premiul Adamachi de 5.000 lei, ce este a se da celei mai bune lucrări în limba română despre: Domnia lui Ștefan-cel-Mare, nu s'a presintat nici un manuscris.

7. La Premiul G. San-Marin, în sumă de 2.000 lei, destinat a se acordă celei mai bune scrieri în limba română cuprindând: Considerațiuni asupra comerțului României cu țerile străine atât la Orient cât și la Occident, începând cu secolul XVI până în anii din urmă, — nu s'a presintat de asemenea nici un manuscris.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

Societatea pentru fond de teatru român. Comitetul Societății a ținut la 11/24 martie ședință în Brașov sub presiul președintelui Iosif Vulcan, luând parte vicepreședintele Virgil Onițiu, secretarul dr. Iosif Blaga și cassarul N. Petra-Petrescu. Secretarul a raportat că din cei 22 de ênși rugați a primi sarcina de bărbați de încredere au respuns până acuma doi ênși că primesc și anume dnl: dr. Val. Branișe din Lugoj și dr. Emil Cristea din Sibiiu. Acelaș a raportat despre tipărirea Anuarului Societății, care se va tipări tot în Brașov și pentru care a intrat deja material interesant, privitor la debutul trupei ambulante Petculescu. În fine s'a discutat esecutarea hotăririlor din Șimleu și s'a luat hotărerea ca în maiu să se țină în chestiunea asta o conferență. Totodată s'a fixat locul unde ar dori comitetul să se țină viitoarea adunare generală și s'a decis a face pași în privința asta.

Dl D. Popovici în Opera română din București. Direcțiunea generală a teatrelor, profitând de prezența în București a celebrului bariton român dl Dimitrie Popovici și a cunoscutelor artiste lirice drele Nilda și Demetrescu d'Asty, a hotărât să dea

o serie de șese reprezentațiuni de operă la cari vor lua parte, pe lângă cotiștii de mai sus și cunoscutii și mult aplaudații artiști români dșoara Camila Mihăilescu, V. Miciora și P. Moor și dnl I. Băjenaru, Delianu, Teodorescu, Alesiu, Ghimpețianu. Se vor cântă operele: Carmen, Rigoletto, Lucia și Traviata

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Masa ștudenților din Brad s'a inaugurat zilele trecute cu mare bucurie, căci suma adunată a trecut peste 12.000 coroane. La inaugurare directorul gimnasial a pronunțat un discurs. Numarul ștudenților cari capătă pâne gratuit este 6.

Sfințirea mănăstirei din Sinaia. Eforia spitalelor civile, proprietare Sinaiei, a restaurat mănăstirea de la Sinaia. Sfințirea se va face în 15/28 august, fiind de față toată curtea regală. Din incidentul acesta se vor aranjă acolo mari serbări; se va bate și o medalie comemorativă.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Nicolae Popovici*, căpitan și dna *Paulina Macaveiu* n. *Mihailaș* s'au cununat în duminica trecută la Năsăud.

O nouă conferență a dlui dr. V. Babeș. Mercuri seara la orele 9, dl profesor dr. V. Babeș a ținut, în amfiteatrul institutului de bacteriologie, conferința d-sale asupra „Difteriei și Seroterapiei“. Amfiteatrul institutului a fost ca de obicei plin de un așes și numeros public care urmărește cu atențiune această interesantă serie de conferințe. Dl profesor Babeș, după ce a arătat importanța, nu numai curativă, ci și preventivă a serului antidifteric, a expus câteva date statistice cari demonstrează mai bine de cât ori-ce eficacitate tratamentului cu ser. Dl profesor descrie apoi baccilul difteriei și modul de preparațiune al serului anti-difteric. Conferențiarul spune apoi că direcțiunea institutului de bacteriologie, dorind să pună o stavilă întinderii epidemiilor de difterie, a hotărât să distribue 200.000 de dose de ser, dosa preventivă, în mod gratuit. După ce schițează, în treacă, figurile marilor oameni de știință Bering, Pasteur, Le Roux, dl prof. Babeș termină insistând încă odată asupra însemnătății serului anti-difteric, și în special asupra celui preventiv.

Serată-reprezentăție în New-York. În cursul acestei ierne a avut loc la New-York, în saloanele dnei și dlui *Frederic S. Goodvin*, ziarist, o prea frumoasă serată-reprezentăție românească. S'a reprezentat pe o scenă improvisată „Serbarea Pașcelor în România“ și „O nunță țărănească“, cu toate dansurile naționale. Ca uvertură orchestra a esecutat „Nunța țărănească“ de *Louis Wiest*, apoi diferite arii românești și valsuri de *Ivanovici*. Toți invitații, vre-o 200 la număr, purtau costume românești. Ziarele americane au scris lungi dări de seamă, însoțite de ilustrații, asupra acestei serbări, care a avut un succes din cele mai deseversite.

Proprietar, redactor respunțător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDÁS NR. 14/296 b.)